

Welkom door ouderling van dienst
Zingen: Lofzang van Zacharias 1,3,4
Stil gebed, votum en groet
Openingstekst Romeinen 8:32
Zingen: Psalm 72:6,7,8
Gebod van God
Zingen: Psalm 2:6,7
Gebed om verlichting Heilige Geest
Schriftlezing: Mattheus 2:1-12
Zingen: **Lied 571:1-6 (Weerklank)**
Schriftlezing: Mattheus 2:13-23
Zingen: Gebed des Heeren 3,8,9
Preek **Heil te midden van onheil**
Zingen: **Gezang 158 (Liedboek)**
Dankgebed en voorbede
Inzameling van de gaven
Zingen: **Lied 555 (Hemelhoog)**
Zegen

Gemeente van Jezus Christus,

1. Kostbaar en tegelijk kwetsbaar

U bent vast wel eens deze dichtregel tegengekomen: ‘Alles van waarde is weerloos’. De regel is afkomstig uit een gedicht geschreven door Lucebert (groep dichters uit de vijftiger jaren, na de WOII, met experimentele poëzie). Alles van waarde is weerloos. De regel drukt iets uit van het besef dat iets wat kostbaar is, vaak ook heel kwetsbaar is. Neem een oude antieke vaas, een mooi schilderij of prachtig servies dat je van je familie geërfd hebt, dat is mooi, maar ook heel fragiel en breekbaar. Zo is het met veel dingen in het menselijke leven. Neem iets als liefde, zo mooi en kostbaar, maar het kan ook zo gemakkelijk beschadigd worden. Of je stelt je kwetsbaar op, laat iets van je hart zien, en mensen kunnen er ook over heen walsen.

Alles van waarde is weerloos. Misschien heb je deze regels wel eens gezien toen je in Rotterdam was. Met grote neonletters prijken ze op het gebouw van een Rotterdamse verzekeringsmaatschappij. Dat is wel een beetje ironisch, want in dat gebouw draait alles juist om zekerheid en weerbaarheid.

Ik moest aan deze dichtregel denken bij het bestuderen van Mattheus 2. Er is heil, want Jezus is geboren. Er is ook onheil, door Herodes verricht. Die twee gaan samen op in

dit hoofdstuk. Want van oneindige waarde is, is ook weerloos, kwetsbaar voor de machten van het kwaad.

2. Mattheus 2 als ouverture

We hopen de komende maanden uit dit Evangelie te lezen. Hoofdstuk 1 vertelt de afkomst en de geboorte van Jezus. Daarmee start het evangelie. We hoorden met Kerst over het geweldige wonder dat God mens wordt. Dat Hij in de persoon van Jezus gekomen is om ons te redden en ons weer terug te brengen in de omhelzing met de Vader. In hoofdstuk 3 begint Mattheus te vertellen over het publieke optreden van Jezus. Het hoofdstuk begint met Johannes de Doper. Hij roept de mensen op zich van hun zonden te bekeren. Zijn vinger wijst hij Jezus aan die het Lam is dat de zonde van de wereld draagt en verzoent. Dan zien we Jezus. Hij wordt gedoopt in de Jordaan. Vervolgens wordt Hij door de duivel verzocht in de woestijn. En dan begint zijn publieke bediening. In de hoofdstukken daarna volgen wij de Here Jezus op weg naar het kruis en horen wij over Zijn opstanding uit de dood.

Maar hoofdstuk 2 valt daar een beetje tussen. Jezus is geboren. Hoofdstuk 1. Jezus treedt op. Hoofdstuk 3 en verder. Maar wat is de bedoeling dan van dit tweede hoofdstuk? Hoofdstuk 2 is de ouverture. Het Franse woord ‘ouverture’ betekent opening. Een ouverture staat aan het begin. Het is een instrumentaal muziekstuk dat gespeeld wordt voor het begin van een opera, oratorium, ballet of toneelstuk of aan het begin van een concert. Een ouverture moet het publiek alvast warm maken voor wat gaat volgen: in de ouverture hoor je muzikale thema’s die tijdens de voorstelling of het concert gehoord worden. Het is de opmaat voor wat komen gaat.

Nou dat is precies de bedoeling van dit tweede hoofdstuk. We vinden hier thema’s die verder in het evangelie aan de orde zullen komen. En de thema’s hebben allemaal met Jezus te maken. Mattheus legt vooral nadruk op het Koningschap van Jezus. Hij is de Messias, de zoon van David, de Heerser die God beloofd had. Hij is naar deze aarde gekomen om het koningschap van God te herstellen. Wat zien we rond Jezus gebeuren? Er zijn mensen die

Hem erkennen en Hem als de Koning van hun leven aanvaarden. Maar er zijn ook mensen die Hem afwijzen. Mensen die niets van Hem willen weten en die er alles aan doen om Hem uit de weg te ruimen.

Zo was het aangekondigd door Simeon. 'Dit Kind is bestemd tot val en opstanding van velen in Israël, en tot een teken dat tegengesproken zal worden' (Lucas 2:34). Een val en een opstanding. Mensen zullen over Hem vallen en mensen zullen opstaan en Hem erkennen als de Heer van hun leven. Jezus brengt vrede en het zwaard. Zijn komst brengt heil en roept onheil op. Dat zijn de twee lijnen die we hier in hoofdstuk 2 zien. Er zijn mensen die Hem erkennen: zoals de wijzen. Ze komen van heel ver. Een aanwijzing dat het Koningschap van Jezus universeel is en de hele wereld op het oog heeft. En daar is ook Jozef. Een vrome Israëliet die God in alles gehoorzaamd. De volkeren en Israël. Het heil is voor de hele wereld bedoeld. Maar niet de hele wereld aanvaard zijn koningschap. Er zijn mensen die Hem radicaal afwijzen: Herodes en ook de overpriesters en de schriftgeleerden. Zij moeten niets van Jezus hebben.

We worden dus in hoofdstuk 2 gewaarschuwd. Kerst heeft niets romantisch. De komst van de Zoon van God vindt plaats in een wereld waarin veel kwaad gebeurt. Heil te midden van onheil. Het heil van God roept altijd een reactie op. We zien in dit hoofdstuk vier reacties op de komst van Jezus. Twee negatieve. Twee positieve. We staan eerst stil bij de negatieve reacties.

3. Een wereld vol onheil

De houding van Herodes. De meest heftige reactie is die van Herodes. Hij wordt maar liefst negen keer in dit hoofdstuk genoemd. Hij is een brute heerser die alles onder controle heeft.

Herodes is een man met een dubbel karakter. Hij stond bekend als een behendig bestuurder, die velen te vriend wist te houden. Meer dan 33 jaar heeft Israël vrede gekend. Hij was ook een kundig bouwer. Hij heeft paleizen gebouwd, denk aan dat grote paleis op Masada. Hij heeft Samaria uit de grond

gestampt en de haven van Caesarea aangelegd. Verder had hij veel energie gestoken in de herbouw van de tempel van Jahwe, de God van Israël. Maar was zeer onpopulair vanwege de tempels die hij had gebouwd voor Romeinse goden. Maar zijn grote probleem was, dat hij geen echte Jood was. Hij was half Joods, half Edomitisch. De achilleshiel van Herodes was dat hij niet tot dynastie van David behoorde, maar het koningschap van de Romeinen gekregen had. Inmiddels is hij 70 jaar oud. Heel zijn leven is beheerst door één grote obsessie: koning blijven. Hij wilde geen afstand doen van het koningschap. Kost wat het kost. Het pluche was hem dierbaar. Maar zoals zo vaak, macht corrumpeert. [Mugabe in Zuid-Afrika bijv.] Hij ging over lijken. Herodes had het zelfs zo bont gemaakt, dat er in die dagen een spreekwoord was: Je kunt beter het varken van Herodes zijn, dan zijn eigen zoon. Varkensvlees at hij niet, maar Herodes was zo bezeten van de macht, dat hij zijn vrouw, enkele kinderen en andere mensen liet doden. Als hij ook maar iemand verdacht van een samenzwering, liet hij hem uit de weg ruimen. Er wordt zelfs van Herodes verteld, dat hij bevelen gaf om bij zijn overlijden, de vooraanstaande burgers van Jericho af te slachten, zodat er op die dag tenminste mensen zouden rouwen bij zijn begrafenis.

Als Herodes van de wijzen hoort dat er een koning is geboren, is hij in alle staten. En heel Jeruzalem met hem. Iedereen was in paniek, omdat velen vreesden voor hun leven. Het bericht over een andere koning wrijft zout in de open wonde. En als de wijzen niet terugkeren, besluit hij tot de gruwelijke kindermoord. Alle jongetjes van twee jaar en jonger moeten worden gedood, in Bethlehem en in de dorpjes eromheen. Met een ruime marge doden de soldaten de kinderen, zodat Herodes zeker weet, dat de pasgeboren Koning, gedood wordt. Wat een verdriet zal er geweest zijn in Bethlehem en omstreken. Wat zal er een radeloosheid geweest zijn onder de mensen. Ouders zullen geprobeerd hebben hun kinderen te beschermen. Maar te vergeefs. Niemand wordt ontzien. Herodes wil zijn machtspositie blijven houden, ten koste van alles.

Het gehuil en geroep van de moeders in Bethlehem doet Mattheus denken aan de klacht van Rachel. De klacht die door de profeet Jeremia is verwoord: Een stem is in Rama gehoord, geklaag, geweend en veel gekerm; Rachel beweende haar kinderen, en wilde niet vertroost wezen, omdat zij er niet meer zijn! Een aangrijpende profetie.

Rachel was de stammoeder van Israël. Rachel verlangde hartstochtelijk naar kinderen. Geef me kinderen, zei ze tegen Jacob, anders ga ik dood (Gen. 30:1). Na een lange periode van kinderloosheid kreeg ze Jozef. Toen haar tweede kind, een lange tijd daarna, geboren werd, na een pijnlijke bevalling, riep haar vroedvrouw: Prachtig, je hebt weer een zoon! Maar Rachel weigerde troost. Met haar laatste krachten noemde ze het kind: Ben-Oni. Dat is: kind van mijn smart. En Rachel stierf daarna. Later veranderde Jacob de naam van zijn zoon in: Ben-Jamin, zoon van mijn rechterhand.

Sinds die tijd is Rachel het symbool geworden van de moeder die ontroostbaar is. Jaren later zal het noordrijk, de zonen van Jozef, in ballingschap worden gevoerd. Daarna die van Benjamin, het zuidelijke rijk. Het vertrekpunt van de deportaties was de stad Rama. 10 kilometer ten noorden van Jeruzalem. Daar staan de huilende moeders hun kinderen na te kijken. In die moeders ziet de profeet Rachel staan. De ontroostbare stammoeder van Israël. Ze moet opnieuw haar kinderen laten gaan. Luid laat ze haar klacht horen.

Tot op de dag van vandaag is Rachel nog steeds voor Israël een symbool. Vlakbij de stad Bethlehem ligt vandaag de dag nog haar graf. Er is een tombe omheen gebouwd. Het graf is een bedevaartsplaats geworden. Een bekend pelgrimsoord. Vrouwen en moeders die hun kind hebben verloren door overlijden of ziekte, vrouwen die een abortus achter de rug hebben, bezoeken het graf om er te bidden en te smeken om verhoord en getroost te worden.

Herodes, is het beeld van de mens, die koste wat het kost zelf de touwtjes in handen wil houden. Hij zit op de troon, op de troon van zijn hart, en wil de regie niet uit handen geven. Hij wil niet dat Jezus koning over zijn leven is. Jezus is zijn rivaal. Met als gevolg dat hij een

spoor van verdriet en vernielingen achterlaat. Er zijn heel wat Herodessen vandaag. Mensen die koste van alles hun status, hun macht, hun positie of privileges niet willen prijsgeven. Een van de bijbeluitleggers trok de lijn door en merkte op, dat ons hart soms ook trekken van deze Herodes laat zien. Misschien niet met zulke drastische gevolgen als bij deze koning, maar wel in de zin van verzet om God de regie te geven in ons leven. Om Jezus koning van ons hart te laten zijn. De Heer die recht heeft op ons. Die je ook betreft bij alles wat je doet.

De houding van de religieuze leiders. Dan zijn daar de hogepriesters en Schriftgeleerden. Ze worden opgetrommeld door Herodes. Als iemand kennis heeft van de Bijbel dan zijn zij het wel. Zij weten het antwoord wel op de vraag van Herodes. Onbewogen lepelen ze hun catechisatieantwoord op. De Messias wordt geboren in Bethlehem. Zo heeft de profeet Micha het voorgezegd. Maar als de wijzen dan komen met het bericht over de koning die geboren is, en als ook nog eens in lijn is met de woorden die God heeft gesproken, blijven ze zitten waar ze zitten. Ze komen niet in beweging. Ze weten de weg, maar gaan die weg zelf niet. De magiërs met hun beetje kennis gaan op weg en vinden de Koning. Maar de Schriftgeleerden komen niet in beweging. Dat is ook heel tragisch. Je kunt orthodox zijn in de leer, veel kennis hebben van de Bijbel, en toch blind zijn voor wie Jezus is. Is het trots. Hoogmoed misschien. Staat hun kennis in de weg.

Ook dit vertelt Mattheus in deze ouverture. Dat er mensen zullen zijn, die ondanks al hun kennis toch op een afstand blijven en niet tot overgave aan Jezus komen. Dat is tragisch, erg. Want als je Jezus mist, mis je alles. God zal eenmaal rekenschap vragen van wat we met onze kennis van het Woord hebben gedaan. Met onze opvoeding. Ik bid dat God ons een onverzadigbare honger geeft naar de Here Jezus! Zoals Paulus: ik heb maar één verlangen, dat ik Hem kennen zal en de kracht van Zijn opstanding.

Ik las over een 'woeste heiden' uit Korea. Hij werd 100 jaar geleden gevangen gezet in een cel. En deze cel was van binnen beplakt met

kranten papier. Maar er zaten ook een paar blaadjes van de Bijbel bij. Die man heeft op zijn kop gestaan om te lezen Zo hongerig als hij was. Hij zat in het donker, maar zag al lezend het Licht van de wereld. Later is hij een van de stichters geworden van de Koreaanse kerk.

Twee reacties van mensen die afwijzend reageren op de komst van Jezus. Vaak zijn het de negatieve berichten die het nieuws halen. Zo ook op het journaal. Problemen hier, oorlog en strijd daar. Dat is er. Veel kwaad gebeurt er. Nigeria: onthoofden van christenen als vergelding voor doden leider IS. Andere plekken.

Wat je niet hoort op het nieuws, dat onder moslims, dat in Iran en op zoveel andere plekken mensen tot geloof komen in Jezus. In deze door kwaad en onheil gedomineerde wereld is God aan het werk. Door zijn Geest trekt Hij mensen naar Jezus toe, zoals de wijzen; en zijn er mensen die elke dag met Hem leven als Jozef.

4. Er gebeurt ook heil

De wijzen. Elke keer weer wordt je er weer door verrast, dat mensen duizenden kilometers reizen alleen omdat ze een ster hebben gezien. Dit is zo anders dan hoe mensen vandaag de dag reageren. Als het gaat over God of Jezus, dan roepen mensen Hem eerder ter verantwoording: ‘laat God eerst maar eens bewijzen, dat Hij echt bestaat; laat Hij Zich eerst maar aan ons zien en antwoord geven op onze vragen, dan zullen we in Hem geloven of in ieder geval de optie ‘God’ in overweging nemen’. Hier gaan mensen op pad, met het beetje kennis dat ze hebben. Ook dat is een belangrijke boodschap. Wie God oprecht zoekt, die zal Hem vinden.

Ik zal nu niet ingaan op de achtergrond van de wijzen. Hun namen. Wie ze zijn. Hoe ze genoemd worden. Dat laat ik over voor mijn collega vanmiddag. Een ding is wel belangrijk, ze zijn afkomstig uit het Oosten, vermoedelijk uit Babylon (huidige Irak) of Perzië (Iran). In het Grieks heten ze magiërs. Het zijn in feite astrologen. Sterrenkundigen. Mensen die de geheimen van de sterrenhemel ontcijferen.

Want – in die tijd en nog wel – geloofde men dat de sterren alles te maken hadden met het leven hier op aarde. De wereld was één geheel. Alles was met elkaar verbonden. Wanneer er iets belangrijks gebeurde op aarde, dan was dit in de sterren terug te zien. En omgekeerd gold het ook: een opmerkelijke gebeurtenis in de sterren betekende dat er ook op aarde iets bijzonders zou gebeuren. Vandaag zie je zoiets terug bij de horoscoop en astrologische rubrieken in de Libelle of Margriet. In de sterren staat alles over ons leven geschreven. In feite een vorm van modern determinisme. Alles ligt in de sterren vast. Dat is niet juist.

De wijzen zijn afkomstig uit het gebied waar Israël vroeger in ballingschap zat. Vermoedelijk zijn ze bekend met de verhalen over een Messias of Joodse koning die geboren zou worden. Over de ster die zou opgaan in Jakob. God gebruikt die kennis en Hij gebruikt het licht van een speciale ster om hen op het spoor van Israël te zetten. Ze ondernemen een grote reis. Ze komen aan in Jeruzalem. Dat lag in de verwachting dat daar een koning geboren zou worden. Zo ver kwamen ze met hun menselijke kennis. Maar ze hebben verdere informatie van de Schrift nodig. God leidt ze naar de schriftgeleerden. Het Woord leidt ze naar Bethlehem. Dan is daar een laatste licht dat hen brengt bij het huis waar Jezus is. Zij komen aan door goddelijk licht geleid. Als ze het Kind zien, gebeurt hetzelfde als de herders. Ze komen in aanraking met de liefde van God. De Geest opent hun hart. Ze knielen voor Jezus en ze worden door God omarmt. De zoektocht eindigt in aanbidding.

Mattheus laat dus zien, dat te midden van onheil, mensen in alle fasen en op wonderlijke manieren Jezus zullen vinden. Dat is een bemoediging. God doet er alles aan dat mensen Jezus vinden. Maar ze moeten wel bereid zijn te zoeken. Bereid zijn in beweging te komen. Maar dan geldt ook helemaal: wie zoekt, die vindt!

Jozef. Dan is daar Jozef. Over hem valt niet veel te vertellen. Hij is timmerman. Een doener die met zijn handen werkt. Als God tot hem spreekt, dan gehoorzaamt hij. Ik stel hem

mij voor als een hardwerkende man. Een doener. God spreekt tot hem via dromen. Blijkbaar is dat de taal die Jozef verstaat. In een woord: Jozef is iemand die gehoorzaamt. God zegt ga en hij gaat. Of het is naar Bethlehem. Of het is naar Egypte. Jozef gaat. Veel meer weten we niet over Jozef. Maar dit is genoeg. Ook dat is iets kostbaars. God zoekt ook vandaag mensen die Hem gehoorzamen. Die geleerd hebben te luisteren naar de stem van God. En die dan zonder aarzelen op pad gaan. Zo kan het gaan bij zendelingen. Als God je roept voor Afghanistan of Afrika, of een ander land. Dat er dan maar één verlangen is om te gaan. Maar God kan je evengoed hier in Gouda vragen voor een taak of je op pad sturen voor een nieuwe avontuur. En als de vraag van God tot je komt: wie zal ik zenden, wil wij Mij in deze taak dienen? Dat je antwoord dan is: Hier ben ik, zend mij!

5. God is bezig

Ik ga afronden. In dit hoofdstuk lijkt God de grote afwezige. Het kwaad en onheil lijken het laatste woord te hebben, maar dat is gezichtsbedrog. Als je kijkt met de ogen van het geloof. Dan zien we God achter de schermen. Alle beloften van het Oude Testament komen uit. God houdt vast aan zijn heilsplan. Jezus wordt geboren en Hij komt om mensen te redden. Hij lijkt steeds op het nippertje aan onheil te ontsnappen. Maar zelfs dictators kunnen niet verhinderen dat Hij wordt geboren en dat Hij zijn heilswerk op aarde verricht. In al die situaties van kwaad en onheil, komen mensen tot geloof. Zijn er steeds weer mensen die het met God wagen.

Hoofdstuk 2 legt een vraag in ons midden vanmorgen, of we nu jong zijn of oud, en dat is deze: Als God nu naar ons toekomt in Zijn Zoon, als Hij zijn armen naar ons uitstrekt in de Here Jezus ... Ben je dan als die wijzen die op zoek gaan en Jezus echt willen vinden? Ben je als Jozef die God gehoorzaamt als Hij spreekt door een preek, bijbel, een lied? Of ben je als de schriftgeleerden die veel kennis hebben van de Bijbel maar die op een veilige afstand blijven en zich niet werkelijk overgeven? Of ben je als Herodes en zie je Jezus als een rivaal voor je eigen plannen en

projecten. Ik hoop dat je de goede keus hebt gemaakt. Mag ik daarvoor bidden?

Gebed

Amen.